

**PREZES URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W POZNANIU**
ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
tel. (61) 852-15-17, 852-77-50, fax (61) 851-86-44
e-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 18 lutego 2015r.

RPZ- 61/4/15/JM

POSTANOWIENIE

Na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 tej ustawy

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

wszczyna się z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez Pramerica Życie TUiR S.A. z siedzibą w Warszawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu we wzorcach umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym postanowień przewidujących opłaty za wykup, które pobierane są w przypadku rozwiązania przez konsumentów umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, co może stanowić czyn nieuczciwej konkurencji, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2003r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatura w Poznaniu wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy działania Pramerica Życie TUiR S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej: Pramerica) związane z oferowaniem konsumentom ubezpieczeń na życie i dożycie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, uzasadniają wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W toku postępowania Prezes Urzędu przeanalizował m.in. wzorce umów, które Pramerica wykorzystuje w zakresie ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi. Prezes Urzędu ustalił, że w ramach ubezpieczeń indywidualnych Pramerica oferuje konsumentom, od dnia 1 września 2008r., zawarcie umów na podstawie Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na Całe Życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym *Skala Gibraltaru* (dalej: OWU). Załącznikiem do umów zawieranych na podstawie OWU jest m.in. Tabela Opłat i Limitów, w której podano wysokość opłat pobieranych przez Pramerica w trakcie trwania umowy i w razie jej rozwiązania. Stosownie do postanowień OWU, w przypadku rozwiązania umowy ubezpieczenia z powodów innych niż wypłata świadczenia z tytułu zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego ubezpieczający ma prawo do otrzymania wartości wykupu. Jak wskazano w OWU, wartość wykupu to kwota stanowiąca

wartość rachunku jednostek funduszu (tj. wyodrębnionego rachunku, na którym zapisywane są jednostki funduszu dla danej umowy ubezpieczenia) pomniejszona o opłatę od wykupu. Wysokość opłat od wykupu w kolejnych latach polisowych została określona w Tabeli Opłat i Limitów. Z Tabeli stosowanej do dnia 21 grudnia 2014r. wynika, że wysokość tych opłat zależy od roku, w którym następuje wykup, czyli rezygnacja ubezpieczającego z ubezpieczenia. Opłata od wykupu w 1 roku polisowym wynosi 90% wartości umarżanych środków, w każdym kolejnym roku polisowym opłata ta zmniejsza się o 20%, aż do 5 roku. W przedziale 6-10 lat polisowych ww. opłata wynosi 5% wartości umarżanych środków, w przedziale 11- 19 lat- 2% wartości umarżanych środków, a począwszy od 20 roku polisowego- 0% wartości umarżanych środków.

W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu, Pramerica poinformowała m.in., że stosowane przez nią opłaty, tj. opłata od wykupu, opłata dystrybucyjna i opłata administracyjna, są pobierane na poczet kosztów wynikających z czynności akwizycyjnych i operacyjnych i są z tymi czynnościami skorelowane, nie są zaś opłatami pobieranymi za wykonywanie konkretnych czynności. Pramerica zaznaczyła, że *przyporządkowanie opłat do konkretnych czynności jest wręcz niemożliwe przynajmniej z tego powodu, że opłaty muszą być zdefiniowane w umowie wraz z ustalonymi parametrami, jeszcze przed jej zawarciem, natomiast przyszłe koszty są nieznane (mogą być co najwyżej prognozowane).*

Uchwałą nr 7/12/2014 z dnia 22 grudnia 2014r. Zarząd Pramerica zatwierdził nową Tabelę Opłat i Limitów dla ww. ubezpieczenia, w której zmieniono wysokość opłat od wykupu. Zgodnie z nową Tabelą, opłata w 1 roku polisowym wynosi 30% wartości umarżanych środków, w 2 roku- 12%, w 3 roku 7% a w 4 roku 4%. Od 5 roku opłata wynosi 0%. Jednocześnie w Tabeli podano, że ww. procent wartości umarżanych środków nie będzie większy niż 35% wpłaconej pierwszorocznej składki podstawowej pomniejszonej o pobraną opłatę dystrybucyjną. Sprecyzowano także, że opłata od wykupu to warunkowa opłata dystrybucyjna pobierana wyłącznie w przypadku wypowiedzenia umowy przez ubezpieczającego przed upływem 4 roku polisowego. Odpowiadając na wezwanie Prezesa Urzędu, Pramerica wyjaśniła m.in., że nowa Tabela stanowi załącznik do umów ubezpieczenia zawartych od dnia 22 grudnia 2014r.

Analiza zgromadzonego materiału dowodowego daje podstawę do wniosku, że opłaty od wykupu, pomniejszające wypłacane konsumentom środki w razie rozwiązania umowy, nie znajdują uzasadnienia. Należy zauważyć, że w trakcie obowiązywania umowy konsumenci są obciążani różnego rodzaju opłatami, które są związane z wykonywaniem umowy (np. opłatą administracyjną, opłatą za ryzyko ubezpieczeniowe). Zastrzegając opłaty za wykup Pramerica może natomiast przerzucać na konsumenta ryzyko gospodarcze związane z prowadzoną działalnością, wynikające z możliwości wcześniejszego rozwiązania przez konsumenta umowy. Oznacza to, że wypłacona konsumentowi kwota zależy nie tylko od wartości rachunku jednostek funduszu i pobieranych od niego opłat w trakcie realizacji umowy, ale również- od opłat za wykup pobieranych w razie rozwiązania umowy. W konsekwencji, poprzez stosowanie postanowień przewidujących opłaty za wykup i wartość wykupu, Pramerica zapewnia sobie możliwość zatrzymania określonych środków, przy czym konsument może otrzymać mniej niż zgromadził na rachunku, na podstawie zawartej umowy. Ostatecznie zatem wartość wykupu, która zostanie wypłacona konsumentowi w przypadku rozwiązania umowy, może być niższa niż wartość rachunku jednostek funduszu i nie będzie to spowodowane lokowaniem środków w wybranych przez konsumenta funduszach, ale pobraniem przez Pramerica opłaty od wykupu. Zdaniem Prezesa Urzędu, uzasadnieniem dla stosowania tak rygorystycznej regulacji, która pozwala Pramerica na zatrzymanie nawet kilkudziesięciu % wartości umarżanych środków, nie powinien być fakt, że umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym mają ze swej natury długoterminowy charakter. W ten sposób Pramerica może

uzyskać kosztem konsumenta określoną korzyść, zwłaszcza w sytuacji zgromadzenia przez niego środków o znacznej wartości.

W ocenie Prezesa Urzędu, zakwestionowane działania Pramerica mogą spełniać przesłanki praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z art. 24 ust. 1 tej ustawy, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Art. 24 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności czyny nieuczciwej konkurencji. Art. 3 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji stanowi, że czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta. W świetle powołanego przepisu, bezprawność czynu nieuczciwej konkurencji może wynikać zarówno ze sprzeczności z przepisami prawa, jak i z dobrymi obyczajami. Dobre obyczaje nie są normami prawnymi, ale normami postępowania, które- podobnie jak zasady współżycia społecznego- powinny być przestrzegane przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą tak, jak przepisy prawa. Dobre obyczaje pojmowane są jako reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Istotą tego pojęcia jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien on wyrażać się właściwym informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniu uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu umowy i jej realizacji, rzetelnym traktowaniu równorzędnego partnera umowy (tak np. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2006r. sygn. akt XVII AmC 152/05). W niniejszej sprawie naruszenie przez Pramerica dobrych obyczajów może przejawiać się w nieuczciwym sposobie na „zatrzymanie” konsumenta i dążeniu do utrzymania zawartej umowy wyłącznie za pomocą swoistej sankcji ekonomicznej, a nie np. poprzez atrakcyjność oferowanego produktu. Poprzez zastosowanie wskazanych powyżej postanowień konsument może albo kontynuować ubezpieczenie i płacić składki pomimo, że tego nie chce albo zrezygnować z ubezpieczenia i utracić znaczną część środków zgromadzonych na rachunku jednostek funduszu. *De facto* więc wskutek zastosowania ww. postanowień konsument może być pozbawiony faktycznej możliwości rozwiązania umowy.

Zarzucona Pramerica praktyka może godzić w zbiorowy interes konsumentów, tj. interesy nieokreślonej i nieograniczonej grupy konsumentów, których nie da się zidentyfikować- wszystkich jej aktualnych i potencjalnych kontrahentów w ramach oferowanych umów ubezpieczenia.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu uznał za uzasadnione wszczęcie przeciwko Pramerica postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Na postanowienie zażalenie nie przysługuje.